

виходити за межі місця позбавлення волі, тому має вплив на засудженого тоді і доти, доки засуджений там перебуває. Однак, виховний ефект режиму, як кримінологічно значущий результат, має розповсюджуватись на невизначений у перспективі час після відбуття покарання, оскільки мета останнього включає недопущення вчинення нового злочину в майбутньому, а не протягом певного часу.

ФЕДЧУН Н. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МОРЕПЛАВСТВА

З урахуванням специфіки морської діяльності, систему забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства пропонується розуміти як комплекс заходів, що реалізується суб'єктами забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства, задля дотримання соціально прийнятного рівня кримінологічної безпеки мореплавства, а також фінансове, ресурсне й інше забезпечення реалізації цих заходів.

До об'єктів кримінологічної безпеки мореплавства, насамперед, необхідно віднести матеріальні об'єкти, що входять до морської транспортної системи, та нематеріальні об'єкти (законні права та свободи громадян, державні інтереси, відносини, що виникають в процесі моревикористання). Враховуючи особливий юридичний статус судна і людей та вантажу на борту, саме судно визначається як спеціальний об'єкт кримінологічної безпеки мореплавства та її забезпечення.

Суб'єктами забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства є Міжнародні організації, що здійснюють забезпечення безпеки мореплавства, в тому числі кримінологічної (ІМО, МОП); різноманітні наукові та проектні організації (ВІМКО, FІАТА); органи державної влади України (Міністерство інфраструктури України, Українська морська та річна інспекція з безпеки судноплавства); правоохоронні органи; підприємства морського транспорту; особовий склад морського транспортного засобу (плавскад).

Змістом процесу забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства визначаємо діяльність, спрямовану на захист прав, обов'язків і законних інтересів особи, суспільства й держави на морі від кримінально-правових загроз, а також на усвідомлення учасників «морських» правовідносин своєї захищеності, захист об'єктів морського транспорту та навколишнього середовища.

Основними напрямками забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства мають стати: розробка стратегії встановлення стандартів та їх дотримання; виявлення, оцінка, усунення або мінімізація суб'єктами забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства джерел кримінально-правових загроз контроль за їх станом; прогнозування змін у стандартах кримінологічної безпеки мореплавства в залежності від тенденцій розвитку морського транспортного комплексу; підготовка й супровід комплексних міжнародних, державних і галузевих цільових програм забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства; імплементація міжнародних і європейських норм та стандартів безпеки мореплавства в українське законодавство та організація їх виконання; створення, підтримання належної правової, ресурсної та матеріальної бази; створення через правову пропаганду морській транспортній галузі морально-психологічних передумов для зміцнення кримінологічної безпеки мореплавства; організація взаємодії управлінських, правоохоронних й наглядових органів з метою недопущення, усунення кримінально-правових загроз; об'єднання та координація спрямованих зусиль міжнародних морських організацій, державних органів, громадських об'єднань і населення у справі розповсюдження інформації про стандарти, стан та заходи щодо забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства.

Загроза кримінологічній безпеці мореплавства являє собою сукупність злочинних проявів та криміногенних факторів, що створюють реальну іпотенційну небезпеку (виклик, ризик) настання суспільно-небезпечних наслідків в процесі експлуатації об'єктів морського транспортного комплексу. У рамках теорії безпеки, поряд з поняттям «загроза», досить широкоживається термін «небезпека». Небезпека припускає наявність або наміру, або можливості нанесення шкоди, тоді як загроза містить в собі і те, і інше. Кожна об'єктивно існуюча небезпека може розглядатися в якості потенційної загрози, тобто за певних умов здатна стати конкретною загрозою і завдати реальної шкоди інтересам держави, суспільства або особистості, то дані явища прийнято розглядати в сукупності. Слід виходити з того, що існують не окремо взяті загрози і небезпеки, а має місце певна система небезпек і загроз безпеки.

В цілому безпека мореплавства потерпає в результаті самих різноманітних загроз, що в першу чергу обумовлюються людською діяльністю на морі. Але найбільша шкода їй, безсумнівно, спричинюється загрозами кримінально-правового характеру — при порушенні правил безпеки руху та експлуатації морського транспорту, пошкодженні морських шляхів сполучення і транспортних засобів, ненаданні допомоги судну та особам, потерпілим від лиха, неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден, забрудненні моря. Визначені загрози впливають на стан захищеності не тільки суб'єктів транспортного процесу, а

й всієї системи безпеки. Врешті-решт вони призводять до дестабілізації економічної та екологічної систем.

Серед різних правових заходів, спрямованих на попередження негативних наслідків людської діяльності на морі, поряд із суто морськими (організаційно-правовими та організаційно-технічними), особливе місце посідає кримінально-правове забезпечення безпеки мореплавства. Воно полягає, в першу чергу у впливі специфічними засобами на свідомість осіб з метою усунення так званих суб'єктивних факторів скоєння злочинних діянь, тобто забезпечення стану захищеності законних інтересів та прав осіб, суспільства та держави. Відповідно, ефективність кримінально-правових засобів забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства проявляється в дієвості впливу на потенційних суб'єктів злочинів, а в результаті на забезпечення загальної безпеки на морі.

Специфіка системи кримінально-правового забезпечення кримінологічної безпеки мореплавства вимагає її спеціального кримінально-правового дослідження та окремого самостійного розгляду.

ІЗОВІТА А. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Вагоме місце серед суб'єктів запобіжної діяльності займають органи внутрішніх справ (далі — ОВС). Законом України «Про міліцію» запобігання правопорушенням та їх припинення віднесене до числа основних завдань міліції. (Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 // ВВР України. — 1991. — № 4. — Ст.20 (з наступними змінами та доповненнями)). Суттєву роль в цій системі відіграють оперативні підрозділи ОВС. Специфічною особливістю запобіжної діяльності назначених органів є те, що їх робота пов'язана з оперативно-розшуковою діяльністю, яка, відповідно до ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», становить систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. (Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 02.06.1992 // Відомості Верховної Ради України. — 1992 р. — № 22. — стаття 303(з наступними змінами та доповненнями)).